

Путрашик В. І.

Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ДІАЛЕКТИЗМИ В МЕДІАТЕКСТІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті виконано комплексний огляд і систематизацію теоретико-методологічних напрацювань українського мовознавства щодо функціонування територіальних діалектизмів у сучасних медіатекстах. Проаналізовано еволюцію наукових поглядів на статус діалектної лексики в публіцистиці: від її трактування як помилкового відхилення від літературної норми до визнання повноправним стилістичним засобом. Розглянуто роль діалектизмів у контексті демократизації медіамови та їхнє значення як інструменту адаптації фахового мовлення до нових соціальних реалій.

На основі узагальнення масиву лінгвістичних розвідок висвітлено специфіку використання діалектних одиниць у регіональній пресі, передусім західних областей України, де спостерігається їх висока комунікативна активність. Простежено тенденцію до розмежування спонтанного та стилізованого вживання діалектизмів журналістами.

Особливої уваги надано аналізу наукових підходів до визначення функціонального навантаження цієї лексики. В опрацьованих джерелах простежується консенсус щодо здатності діалектизмів виконувати роль психологічних тригерів, які привертають увагу аудиторії та формують атмосферу довіри. У статті констатовано, що лексичне наповнення категорії діалектизмів у медіа має виразні ознаки антропоцентризму.

Окреслено перспективи дальшого розвитку напрямку медіалінгвістики, що досліджує локальну лексику, які вбачаються у відході від суто описових методів. Акцентовано на потребі застосування інструментарію корпусної лінгвістики та спеціалізованого програмного забезпечення для верифікації гіпотез на великих масивах даних. Також наголошено на актуальності розширення джерельної бази через залучення до аналізу новітніх цифрових платформ, соціальних мереж і месенджерів, які залишаються недостатньо вивченим сегментом інформаційного простору.

Ключові слова: територіальні діалектизми, медіатекст, регіональна преса, субстандартна лексика, функції діалектизмів, корпусна лінгвістика.

Постановка проблеми. Демократизація мови сучасних медіа розмиває жорсткі межі літературної норми. Сприйняття територіальних діалектизмів у текстах ЗМІ еволюціонувало від маркера недостатньої освіченості до свідомої стилістичної стратегії журналістів. Це зумовлює зміну наукового фокусу з прескриптивного підходу («як правильно») на прагматичний («як ефективно»). Використання діалектної лексики сьогодні слугує інструментом пошуку автентичності, децентралізації культури та скорочення дистанції з аудиторією.

Існує певна суперечність між статусом діалектизму (як явища поза межами літературної мови) та його доволі високою частотністю в медіа. Ключове дискусійне питання: чи є цей процес загрозою засмічення мови, ерозії норми та зниження мовної культури, чи, навпаки, свідченням її віталізації та збагачення народними джерелами?

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Власне розвідки про діалектну лексику в медіатекстах переважно фрагментарні й зосереджені або на розгляді діалектизмів у складі ширшого об'єкта – субстандартної / стилістично зниженої лексики, або ж на спостереженні за особливостями їх функціонування в регіональній пресі західних областей України.

Теоретичні засади функціонування субстандартної / стилістично зниженої лексики як інструменту подолання офіціозу та адаптації до нових соціальних реалій закладено в працях Т. Левченко [11] та Б. Коваленка [9]. Значний масив досліджень присвячено класифікації функцій діалектизмів на матеріалі регіональної преси та художньої публіцистики: виокремлено номінативно-пізнавальну, етнографічну та експресивну функції (М. Бігусяк [1], О. Пискач [15]); проаналізовано механізми зниження тональності тексту, імітації усного мов-

лення та «відчуження» (Т. Николук, Н. Шкляєва [12], Л. Деркач [5] та ін.). Окрему увагу науковці зосереджують на прагматичному потенціалі діалектизмів у заголовкових комплексах газет та інтернет-медіа, де такі лексеми виконують передусім атрактивну роль «гачків» для аудиторії (В. Путрашик [16], Р. Савчук [17; 18]).

За надійну теоретичну й методологічну основу для аналізу діалектизмів у медіатекстах можуть правити студії над роллю діалектизмів у художньому мовленні, адже медіа (особливо регіональні й загальнонаціональні культурологічного спрямування) часто використовують стилістичні прийоми, споріднені з художнім стилем.

Дослідники мови поезії, прози, драми сформували значний корпус знань щодо функціонально-стилістичної природи діалектизмів, визначаючи їх як історично змінну категорію [6, с. 199], а художній твір – як площину активної взаємодії говорів і літературної мови, що є каналом збагачення [3, с. 36] останньої. А. Зеленько розробив концепцію триєдиної функції діалектизмів: комунікативної, етнографічної та експресивно-виражальної [8, с. 39], розрізняючи етнографічну функцію лексики (для передачі матеріальної культури) і етнічну функцію фонетичних і граматичних елементів (для вказівки на етнос); цю модель підтримав і А. Яворський [20, с. 233]. С. Єрмоленко визначила, що сучасні діалектизми функціонують як спланована стилізація [6, с. 198], зумовлена потребою відтворення реалій, пов'язаних із територією, або особливостей усного мовлення персонажів, з чим погоджувалася й Г. Козачук, вказуючи, що художній стиль здатен активізувати позалітературні елементи, які можуть стати літературною нормою [10, с. 52]. О. Червченко переконує, що діалектне слово в художньому тексті набуває статусу стилісти, експресивної й засобу художньо-образної конкретизації [19, с. 232]. П. Гриценко трактував використання діалектизмів як відступ від чинних норм літературної мови зі стилістичною настановою, а також виокремив тексти, де говіркове мовлення слугує «олітературненим» діалектом [2, с. 146]. Внесок Г. Осіпчук полягає в дослідженні діалектизмів як кореферентних компонентів, що утворюють пару із загальноживаним словом, забезпечуючи структурну й семантичну організацію тексту [14, с. 244]. Василь та Валентина Грещуки запропонувати функційний поділ діалектизмів у літературному творі, визначивши такий їх потенціал: номінативно-пізнавальний [4, с. 9], експресивний [4, с. 10], індивідуалізації персонажа [4, с. 11], забезпечення художньої

переконливості та етнографічної достовірності [4, с. 12], типізації мови персонажів [4, с. 13], збагачення літературної мови [4, с. 14]; виокремили репрезентативні групи гуцульських діалектизмів у художньому мовленні (людина, природне середовище, побут, виробнича діяльність, духовна культура) [4, с. 80]; також розробили деталізовану типологію літературно-діалектної взаємодії – від окремих крапель до повного ґрунтування мови твору на діалекті [4, с. 29], що корелює з концепцією І. Ніколаєнко про сприйняття діалектної стихії як рівноправного вияву національного мовлення [13, с. 224].

Зазначені теоретичні напрацювання, виконані на матеріалі художньої літератури, є ключовими й для медіалінгвістики. Адже сучасна публіцистика активно запозичує засоби художньої виразності, трансформуючи їх під власні прагматичні цілі. Утім специфіка медійного дискурсу потребує окремої уваги.

Постановка завдання. Метою цієї статті є систематизація теоретичних і методологічних здобутків українського мовознавства у вивченні функціонування територіальних діалектизмів у медіатекстах та окреслення перспективних векторів розвитку цього сегмента лінгвістики в умовах цифровізації комунікативного простору.

Виклад основного матеріалу. Опрацювання робіт, в яких українські лінгвісти досліджують територіально обмежену лексику в медіатекстах, дає змогу виокремити кілька напрямів студій.

Теоретичним підґрунтям для розуміння місця діалектизмів у сучасній медіамові, на нашу думку, можна вважати праці, присвячені ширшій категорії – субстандартній та стилістично зниженій лексиці. У цьому контексті чи не ключовим є дисертаційне дослідження Т. Левченко «Субстандартна лексика в мові засобів масової комунікації: стилістика і прагматика» [11]. Авторка розглядає діалектизми в одному ряду із соціолектизмами (жаргонізмами) та суржикізмами як органічними складниками субстандарту.

У сучасному науковому дискурсі та в редакційній практиці українських медіа співіснує, часто конфліктує, кілька підходів до кваліфікації діалектизмів.

Традиційна нормативна стилістика, вихована на радянських стандартах «чистоти мови», схильна розглядати будь-яке відхилення від літературного стандарту (кодифікованого в словниках на зразок 11-томного академічного СУМа) як негативне явище. У цій парадигмі діалектизм – це «сміття», наслідок недостатньої освіченості жур-

наліста або вплив його розмовного оточення. Однак, як переконливо доводить Т. Левченко, така позиція є застарілою для аналізу сучасних ЗМК. Межа між нормою та анормативністю у мові медіа стала надзвичайно рухливою, дифузною [11, с. 43].

Дослідниця відходить від пуристичної позиції, зауважуючи, що субстандартна лексика в медіа виконує важливу соціальну функцію – вона є інструментом демократизації викладу. Згідно з висновками вченої, взаємодія стандарту (літературної мови) і субстандарту (діалектів, жаргонів) парадоксальним чином стабілізує лексичні норми. Динамічна мовна система потребує притоку «свіжої крові» для адаптації до нових соціальних реалій. Медіатекст стає експериментальним ґрунтом, де ці інновації проходять апробацію перед тим, як або зникнути, або увійти до літературного узусу [11, с. 3].

Субстандартна лексика, до якої належать і територіальні діалектизми (поряд із жаргонізмами та просторіччям), перестала бути маргінальною. Взаємодія літературного стандарту та діалектного субстандарту – це не процес псування мови, а механізм її еволюції. Літературна мова, яка замикається в собі і відкидає живі джерела, ризикує перетворитися на мертву латину, придатну лише для офіційних церемоній. Медіа, як одна з найбільш динамічних сфер функціонування мови, першими реагують на цю небезпеку, інтуїтивно чи свідомо залучаючи діалектні ресурси.

Виокремлення та систематизація найпродуктивніших тематичних груп діалектизмів, що функціонують у сучасному медіапросторі (назв одягу та взуття; побутових і господарських предметів; страв і напоїв; посуду; осіб за спорідненістю і своєю рідністю та соціальним статусом; житлових і господарських приміщень та їх частин; міфічних створінь; засобів пересування; тварин, птахів, рослин; тих, що пов'язані з народним мистецтвом; тих, що передають особливості поведінки, характеру, темпераменту, інтелекту), дає підстави Т. Левченко твердити про антропоцентричність цієї лексичної категорії [11, с. 129]. Вона справді обертається навколо людини – її тіла, дому, їжі, стосунків. Така класифікація дає уявлення про те, які сфери життя журналісти найчастіше «розфарбовують» діалектними барвами, і водночас допомагає зрозуміти, що цей шар контрастує з офіційною лексикою, яка часто є абстрактною. Інтереси ж масової аудиторії нерідко «заземлені»: читач шукає в газеті не лише політику, а й рецепти смачного життя. Тож той-таки гастрономічний діалектизм працює на рівні

фізіології, викликаючи апетит і приємні асоціації, що автоматично переносяться на саме медіа. Тобто це незамінний спосіб створення «людського обличчя» журналістики [11, с. 37].

Якщо Т. Левченко акцентує увагу на антропоцентричності й сучасному стані субстандарту, то інший погляд, зосереджений на ретроспективному аналізі причин цього явища, пропонує Б. Коваленко. У дисертації «Стилістично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики» [9] вчений розкриває історико-соціальне підґрунтя згаданих процесів. Аналізуючи пресу 1990-х років, він пов'язує різку активізацію зниженої лексики, зокрема діалектної, з конкретними екстралінгвальними факторами того періоду: зняття цензури (після десятиліть радянського контролю журналісти відчували свободу слова, яка часто реалізовувалася через свободу від мовних норм); зміни мовних смаків (відбулася лібералізація суспільної свідомості, офіційний «сухий» стиль почав сприйматися як неширий, а жива народна мова (разом із діалектами) – як маркер правдивості); криміналізація суспільства та змішання кодів (науковець зазначає, що в цей період межі між жаргоном, просторіччям і діалектом часто стиралися, утворюючи специфічний медійний «коктейль») [9, с. 23]. Б. Коваленко підкреслює посилення експресивної функції публіцистичного стилю. У журналістиці думки та емоції діалектизми виступають ідеальним інструментом подолання «заштампованості» та мовної сірості [9, с. 96–97].

Одним із центральних теоретичних питань для дослідника, на нашу думку, є розмежування двох типів вживання діалектизмів. *Перший* – неусвідомлене (спонтанне) використання, коли діалектизм потрапляє в текст через недостатнє володіння автором літературною нормою або через сильну інтерференцію рідної говірки [9, с. 140]. Найчастіше це трапляється у прямій мові респондентів. Журналіст може залишити таку мову без редагування через небажання чи невміння «перекласти» думку літературною мовою або через свідоме рішення зберегти автентичність мовлення героя для документальної точності. У цьому випадку «неусвідомленість» мовця перетворюється на «свідомий» прийом журналіста. *Другий тип* – стилізоване (свідоме) використання, коли діалектизми вводяться безпосередньо в авторську мову (колонку, репортаж, аналітику) або в заголовки. Б. Коваленко підкреслює, що в українській публіцистиці 90-х років це часто було формою соціального протесту проти офіціозу та спосо-

бом інтелектуальної мовної гри [9, с. 22]. Журналіст, який чудово володіє літературною нормою, пише *добрий газда* замість *хороший господар* не через те, що не знає слова *господар*, а тому, що хоче викликати у читача певний спектр емоцій та асоціацій (домашність, традиція, надійність), які літературний відповідник у певному контексті міг втратити.

Якщо Т. Левченко і Б. Коваленко передусім дають загальнотеоретичну рамку, то дослідники діалектизмів в обласній і районній пресі наповнюють її конкретним емпіричним змістом. Аналізований масив досліджень демонструє виразний регіональний дисбаланс (найбільш ґрунтовно проблема розроблена на матеріалі періодики західних регіонів України), який, втім, відображає об'єктивну мовну карту держави і є логічним з огляду на живу діалектну стихію цього ареалу. Саме в цьому регіоні діалектне мовлення найбільш віддалене від літературної норми, архаїчне (через географічне положення й тривалу іншу політичну ситуацію) й строкате найменше піддалося нівелюючому впливу русифікації в радянський період і має давню традицію використання в літературі.

Тож переважна частина наукових робіт присвячена пресі Закарпатської, Івано-Франківської, Тернопільської, Львівської, Волинської областей), Унікальним полігоном для дослідників, вважаємо, є Закарпаття, де в умовах історичного полілінгвізму українські діалектизмів тісно переплітаються з іншомовними запозиченнями (угорськими, словацькими, румунськими, німецькими, що створює специфічний регіональний код. Особливістю закарпатських медіа є сміливість у використанні цього коду. Діалектизмів в них не просто вкраплення – вони, за нашими спостереженнями, можуть формувати цілі рубрики, існують гумористичні колонки, а то й шпальти, повністю написані діалектом. Це свідчення того, що діалект тут далеко не завжди ознака «низького» стилю (така ідентифікація, звичайно ж, теж фіксується), а повноцінний інструмент культурної комунікації та самоідентифікації громади.

О. Пискач, досліджуючи закарпатську районну пресу, заглиблюється в типологію діалектизмів у газетному тексті, роблячи їх поділ на власне лексичні (мають відповідники в літературній мові) та етнографічні (назви унікальних реалій) [15, с. 281].

Використання етнографізмів є, по суті, безальтернативним у краєзнавчих текстах і не вважається порушенням норми (вони часто фіксуються

словниками як екзотизми). Натомість використання власне лексичних діалектизмів (*біцілі* чи *ровер* замість *велосипед*) є завжди актом стилістичного вибору, декларацією позиції автора і видання. Саме ця група викликає найбільше дискусій серед мовознавців і редакторів. О. Пискач порушує питання міри, застерігаючи: хоч діалектизмів є засобом колориту, їх надмірне вживання може призвести до комунікативних перешкод, коли текст стає незрозумілим для широкого загалу. Дослідниця наголошує на важливості фіксації діалектизмів у нормативних словниках як умови їх легітимізації в літературній мові [15, с. 282].

М. Бігусяк у статті «Стилістичні функції діалектизмів у мові місцевої преси» (на матеріалі газет «Коломийські вісти» та «Коломийська правда» за 2011–2012 рр.) пропонує класифікацію функцій цього пласту лексики [1, с. 40]. Його аналіз виходить за межі простої констатації фактів – автор пропонує глибокий розбір мотивів журналістів. Виокремлює зокрема такі функції локальної лексики, як привернення уваги (діалектизм як «гачок» для читача), етноспецифіка (латентне підкреслення культурної специфіки регіону), реалізація принципів діалогічного мовлення (імітація живої розмови на сторінках газети); подолання тавтології (використання діалектизмів як синонімів).

В. Путрашик зосереджує увагу на заголовкових комплексах газети «Старий Замок “Паланок”», доводячи, що винесення діалектизму в заголовок фактично є актом мовної політики видання, адже виконує атракційну функцію (притягування уваги) та слугує засобом створення прецедентності – апеляції до фонових знань читача, який має впізнати «своє» слово і відчутти солідарність з автором [16, с. 176].

Корелюють із попередніми спостереженнями і висновки Р. Савчук у праці, присвяченій заголовкам інтернет-видань, – авторка також виділяє атракційну функцію діалектизмів як ключову для сучасного медіатексту [17, с. 208]. В іншій статті дослідниця зазначає, що цю функцію виконують графічні засоби й лексичні одиниці, що актуалізують «імпліцитні семантичні приращення» та ілюструють «креативні особливості авторського світосприйняття» [18, с. 260]. Використання діалектизму в заголовку значно підвищує його клікабельність (в інтернет-ЗМІ) або читабельність (у пресі). Незвичне, яскраве слово миттєво виділяється на тлі стандартизованої лексики новинної стрічки. Воно запускає у читача механізм розпізнавання або здивування, що в обох випадках спонукає до переходу на сторінку матеріалу.

У такий спосіб інтенсифікується виражальна спроможність. Діалектизм додає емоційний обертон, обіцяючи читачеві не суху статистику, а цікаву історію.

Т. Николук та Н. Шкляєва, аналізуючи діалектизми у волинських медіа, наголошують, що лексика ЗМІ втрачає публіцистичні ознаки й поповнюється розмовними елементами внаслідок демократизації медійного простору [12, с. 59]. Тобто діалектизми слугують для спрощення тексту, наближаючи його до розмовного стилю, роблячи доступнішим для масової аудиторії. Вони надають мовленню локального колориту, подеколи використовуються для ілюстрації та увиразнення. Часто забезпечують знижену тональність, допомагаючи відтворити говір гурту чи ярмарку, а окремі слова з відтінком пестливості створюють ефект невимушеності у спілкуванні. Спостерегли авторки й пейоративну функцію в сучасній пресі, коли діалектизми стають інструментом критики: ними підкреслюють негативний зміст повідомлення, висловлюють зневажливо-негативну оцінку ситуації, описують негативного героя. Негативна конотація може бути ще й інтенсифікована за допомогою графічних позначень – лапок. Водночас не відкидають і позитивної функції локальної лексики, коли нею позначають щось «рідне», «тепле» або «своє» [12, с. 61].

Л. Деркач у своєму дослідженні «Діалектні та розмовні одиниці в мові газети «Волинь»: стилістичний та лексико-граматичний аспекти» заглиблюється у структурні особливості явища. Авторка стверджує, що використання територіально здиференційованих елементів є виявом «актуалізації усності в газетному дискурсі, орієнтації ЗМІ на повсякденну мовну практику» [5, с. 64]. Це дозволяє наблизити зміст текстів до читачького сприйняття, створюючи ефект комунікативної взаємодії з читачем його ж мовою. Л. Деркач наводить конкретні приклади функціонування діалектних груп, що йдуть у тому самому ключі тематичної стратифікації, що й в інших дослідників.

Функції, що притаманні діалектизмам у художніх текстах (див. підрозділ аналізу останніх досліджень і публікацій), є універсальними. Як бачимо, медіалінгвісти адаптували їх, додавши специфічний для преси прагматичний аспект: у газеті діалектизм слугує насамперед для впливу, маніпуляції увагою та конструювання соціальної спільноти читачів. Для місцевої преси вживання діалектизму нерідко є актом лояльності до регіону. Це спосіб сказати: «Ми такі самі, як ви. Ми говоримо вашою

мовою. Ми розуміємо ваші проблеми». М. Бігусяк називає це поглибленням контакту з читачем та латентним підкресленням мовнокультурної специфіки [1, с. 35]. Читач, бачачи в газеті слово *газда* або *файний*, відчуває психологічний комфорт і довіру до видання. Це особливо важливо в епоху глобалізації, коли люди шукають опертя у локальній ідентичності.

Варто додати, що в сучасному медіатексті функції діалектизмів не є ізольованими: вони часто перетинаються, створюючи кумулятивний ефект.

Попри ґрунтовність наявних розвідок, які детально класифікують функції й тематичні групи діалектизмів у традиційних ЗМІ, сучасна медіалінгвістика потребує розширення горизонтів. Накопичений і свіжий матеріал дасть добре підґрунтя для переходу від описових методів до більш глибоких аналітичних і прогностичних студій.

Цікавою видається перспектива діахронічного дослідження використання діалектної лексики в пресі, що, на наш погляд, дало б змогу виявити динаміку такого узусу з можливим екстраполюванням на весь український медіапростір. Нагальною потребою в цьому контексті є розширення методологічного інструментарію в майбутніх розвідках. Традиційний метод збору емпіричного матеріалу, що переважно виявляється в ручному виписуванні слів на картки чи фіксуванні в електронному документі, має свої обмеження. Він значною мірою суб'єктивний і не дозволяє охопити великі масиви текстів за тривалий період. Майбутнє – за корпусними технологіями. Особливо з огляду на існування різноманітного (зокрема й безкоштовного) програмного забезпечення для такої роботи. Як приклад – мультиплатформовий інструмент для корпусних лінгвістичних досліджень, впровадження корпусних методів та вивчення мов на основі даних AntConc [21]. Він дає змогу миттєво побачити слово у всіх контекстах його вживання, продемонструвати типове оточення діалектизму (скажімо, науковцеві легко буде з'ясувати, з якими прикметниками найчастіше вживається слово *газда*, або ж чи вживається діалектизм *вуйко* в негативному контексті), що значно полегшує дослідження конотації; встановлювати частотність використання, вести підрахунок динаміки. Фактично це шлях до верифікації гіпотез дослідників точною математичною статистикою.

Оновлення потребує не лише методологічний інструментарій, а й саме джерельне поле досліджень. Більшість згаданих вище робіт базується

на матеріалі традиційної друкованої преси, залишаючи поза увагою найдинамічніший нині сегмент інформаційного простору. Адже сучасні медіа – це інтернет-портали, Telegram-канали, блоги, YouTube. Дослідження функціонування діалектизмів у нових медіа (де коментарі користувачів стають частиною контенту) – це terra incognita, яка також чекає на своїх дослідників. Як діалектизми живуть у хештегах, як їх використовують у мемах – ще один горизонт для медіалінгвістики.

Висновки. У результаті аналізу наукових джерел, присвячених проблемі використання територіальних діалектизмів у медіатекстах, можна сформулювати деякі концептуальні висновки, що підсумовують сучасний стан питання й окреслюють вектори його дальшого розвитку.

Насамперед варто констатувати, що відбулася переоцінка статусу діалектної лексики серед арсеналу мовних засобів сучасного українського журналіста. Діалектизми фактично втратили тавро «мовної помилки» чи «ознаки безкультур'я» і перейшли в розряд продуктивних легітимних стилістичних засобів. Вони стали органічною частиною мовного ресурсу медіа, виконуючи важливу вітальну функцію – збагачення літературної мови та її наближення до живорозмовної практики народу. Взаємодія «центру» (літературної норми) і «периферії» (діалектів) стає запорукою динаміч-

ного розвитку української мови. Ця зміна статусу зумовлена ідеологічними зрушеннями, а також прагматикою: популярність діалектизмів серед журналістів пояснюється їхньою функціональною гнучкістю. Вони не просто називають речі (номінативна функція), а й працюють як потужні психологічні тригери: привертають увагу (атракція), викликають довіру (ідентифікація), створюють настрій (експресія) та будують відчуття спільноти (фатична функція). У світі, де увага є найдорожчою валютою, діалектизм є ефективним інструментом її капіталізації.

Варто зауважити, що лексичне наповнення цієї категорії досить виразно психологічно вмотивоване. Домінування гастрономічної, побутової, родинної лексики свідчить про те, що медіа використовують діалект для створення зони внутрішнього комфорту для читача, протиставляючи «теплі», «смачні» діалектні слова «холодній» офіційній лексиці глобального світу.

Підсумовуючи, зазначимо, що майбутнє наукових досліджень у цій сфері великою мірою лежить у площині цифровізації. Поєднання традиційного якісного аналізу (семантики, стилістики) з кількісними методами корпусної лінгвістики і глибоким соціолінгвістичним і лінгвопрагматичним аналізом дозволить перейти від опису окремих яскравих прикладів до побудови прогностичних моделей розвитку мови ЗМІ.

Список літератури:

1. Бігусяк М. В. Стилістичні функції діалектизмів у мові місцевої преси. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 34. С. 35–39.
2. Гриценко П. Ю. Діалектизм. *Українська мова: енциклопедія* / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. 2-ге вид., випр. і допов. Київ, 2004. С. 146–147.
3. Гриценко П. Ю. Мови чисті джерела. *Культура слова*. Київ, 1983. Вип. 25. С. 32–38.
4. Грещук Вас., Грещук Вал. Діалектне слово в тексті та словнику: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. 372 с.
5. Деркач Л. Діалектні та розмовні одиниці в мові газети «Волинь»: стилістичний та лексико-граматичний аспекти. *Лінгвостилістичні студії*. 2018. Вип. 8. С. 64–76.
6. Єрмоленко С. Я. Говіркове багатоголосся сучасної української прози. *Українознавство: науково-популярний, суспільно-політичний, культурно-мистецький журнал*. 2008. Число 1. С. 198–205.
7. Єрмоленко С. Я. Сучасна літературна мова і діалекти. *Рідне слово*. 1972. Вип. 6. С. 6–17.
8. Зеленько А. С. Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури. *Культура слова*. 1982. Вип. 22. С. 39–41.
9. Коваленко Б. О. Стилістично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики: дис. ... канд. філол. н.: спец. 10.02.01 «Українська мова»; Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет. Кам'янець-Подільський, 2002. 182 с.
10. Козачук Г. О. Діалектизми в сучасній прозі. *Рідне слово*. 1971. Вип. 5. С. 52–56.
11. Левченко Т. М. Субстандартна лексика в мові засобів масової комунікації: стилістика і прагматика: дис. ... д. філол. н.: спец. 10.02.01 «Українська мова»; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Переяслав – Луцьк, 2021. 498 с.
12. Ніколюк Т. В., Шкляєва Н. В. Діалектизми як розмовний елемент у сучасних волинських медіа. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 58–61.

13. Ніколаєнко І. О. До питання про «олітературення» діалектів. *Лінгвістика: зб. наук. пр.* 2010. – № 3 (21). Ч. 1. С. 223–227.
14. Осіпчук Г. Діалектизми як кореферентні компоненти в семантико-синтаксичній структурі творів Валерія Шевчука і Марії Матіос. *Мовознавчий вісник. Збірник наукових праць*. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. Вип. 12–13. С. 242–245.
15. Пискач О. Використання діалектної лексики в публіцистичному тексті (на матеріалі закарпатської районної преси). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Зб. наук. праць*. 2002. Вип. 6. С. 281–287.
16. Путрашик В. І. Функціонально-стилістичні можливості діалектизмів у заголовках сучасної закарпатської газети (на матеріалі часопису «Старий Замок «Паланок»). *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2011. Т. 24 (63). № 4, Ч. 1. С. 169–176.
17. Савчук Р. Атрактивна функція діалектизмів у заголовкових комплексах сучасних інтернет-ЗМІ. *Advances in Technology and Science. Abstracts of XII International Scientific and Practical Conference*. Berlin, Germany 2021. Pp. 208–210.
18. Савчук Р. Лексико-стилістичне оформлення сучасного регіонального медіатексту (на прикладі інтернет-видання «Глузд»). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Том 33 (72). № 2, Ч. 2. С. 260–265.
19. Черевченко О. Діалектне слово як функціонально-стилістична одиниця (на прикладі українського поетичного мовлення поч. ХХ ст.). *Мовознавчий вісник. Збірник наукових праць*. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. Вип. 12–13. с. 228–232.
20. Яворський А. Теоретичні засади вивчення діалектизмів у мові художньої літератури. *Лінгвостилістичні студії*. 2015. Вип. 2. С. 230–236.
21. Anthony L. AntConc (Version 4.3.1). Tokyo: Waseda University. 2024. URL: <https://www.laurenceanthony.net/software/AntConc> (дата звернення 23.11.2025).

Putrashyk V. I. REGIONAL DIALECTISMS IN MEDIA TEXTS: STATE OF RESEARCH AND PERSPECTIVES

This article provides a comprehensive review and synthesis of theoretical and methodological advances in Ukrainian linguistics regarding the use of regional dialectisms in modern media texts. It analyzes the evolution of scholarly perspectives on dialectal vocabulary in journalism: from its interpretation as a normative violation to its recognition as a legitimate stylistic device. The study examines the role of dialectisms in democratizing media language and their significance as tools for adapting professional discourse to new social realities.

Drawing on a wide range of linguistic studies, the article highlights usage patterns of dialectal units in the regional press, particularly in Western Ukraine, where their prevalence is most notable. The paper identifies a clear distinction between the spontaneous and stylized (intentional) use of dialectisms by journalists.

Special attention is given to the functional capacity of this vocabulary. The analysis reveals a scholarly consensus that dialectisms act as psychological triggers, effectively attracting audience attention and fostering a sense of trust. The study also emphasizes the anthropocentric nature of dialectal vocabulary in the media context.

Finally, the article outlines future research perspectives, advocating a shift from purely descriptive methods to data-driven approaches. It emphasizes the necessity of employing corpus linguistics tools and specialized software to verify hypotheses on large datasets. The author also underscores the urgent need to expand the research scope to include digital platforms, social networks, and messaging apps, which remain an under-researched segment of the information space.

Key words: regional dialectisms, media text, regional press, non-standard vocabulary, functions of dialectisms, corpus linguistics.

Дата надходження статті: 25.11.2025

Дата прийняття статті: 22.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025